

Ergenlerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının Çok Boyutlu İncelenmesi

MUSTAFA OTRAR
Marmara Üniversitesi

FERHAT SÜLEYMAN ARGİN
Küçük Ülkü İlkokulu

Gönderim Tarihi: 17.04.2014
Kabul Tarihi: 24.08.2014

Öz: Bu çalışma ile ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının belirlenmesi ve sosyal medyaya ilişkin tutumlarının cinsiyet, ortaokul veya lise öğrenimi görme, okul türü ve sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek hedeflenmektedir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Çekmeköy ilçesindeki devlet ortaokullarının 8. sınıfları ile liselerin 9., 10., 11., ve 12. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise evrendeki öğrenciler arasında basit tesadüfi, oransız küme örneklem yöntemi ile seçilen 14-19 yaş arası 735 ergen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ergenlere yönelik “Sosyal Medya Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre, öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının yüksek düzeyde olduğu ve sosyal medyaya yönelik olumlu tutum geliştirdikleri söylenebilir. Öğrencilerin sosyal medya tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak öğrencilerin sosyal medya tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlarının ortaokul veya lisede öğrenim görme, okul türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmuştur.

 Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, tutum, ergen, öğrenci

Multidimensional Examination of the Adolescents’ Attitude Concerning Social Media

Abstract: In this study, it was aimed to determine adolescents’ attitude of social media and whether their attitude concerning social media is differentiated according to gender, secondary and high school education, school type and level of class. In research, descriptive survey model was used. The population of this research consists of secondary public schools’ 8th grade students and public high schools’ 9th, 10th, 11th and 12th grade students in Çekmeköy, İstanbul in 2012-2013 school years. The sample of this research consists of 735 students chosen by using simple random, disproportional cluster sampling method. “Social Media Attitude Scale” was used for the analysis of the data. According to the mean and standard deviation which was calculated in order to determine the adolescents’ attitudes in relation to social media, it can be said that students’ attitude in relation to social media is at a high level and they improve a positive attitude against social media. It can be said that students’ attitude in relation to social media does not demonstrate a significant difference in terms of their gender. It is discovered that the total points that students have gained from social media attitude scale does not demonstrate important differences when they are evaluated in terms of gender. However, remarkable differences have been detected when the total points the students have gained from social media attitude scale are evaluated in terms of the level of education - elementary or high school education – school type and level of class.

 Keywords: Social Media, attitude, adolescent, student

 Atıf için/cite as:

Otrar, M., & Argın, F. S. (2014). Ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının çok boyutlu incelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama [Journal of Education and Humanities: Theory and Practice]*, 5(10), 3-22.

İletişim teknolojilerinin gelişmesi ve özellikle internet, gündelik yaşamın akışında değişimin en fazla yaşandığı popüler iletişim ortamlarından biri olmuş (Altunay, 2010) ve çok erken yaşlarda hayatımızı etkilemeye başlamıştır. Eğitimden sağlığa, savunma alanından bilimsel çalışmaya ve eğlenceye kadar hemen her alanda yer alan internet (Kenanoğlu ve Kahyaoğlu, 2011) sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamı olduğu kadar kişilerarası etkileşimi de yeniden şekillendirmiştir (Özmen ve ark., 2011). İnsanları birbirine bağlayan ve bilgiye ulaşılabilirliği artıran internet, web 2.0 araçları ile bambaşka bir döneme girmiştir (Warschauer, 2009'dan akt., Karal ve Kokoç, 2010).

Kullanıcıların diğer kullanıcılarla ve içinde bulunduğu ağ ile etkileşim kurmasına imkân tanıyan (Büyükşener, 2009), kullanıcı temelli içeriğin vurgulandığı ve içerik paylaşımının yapıldığı (Franklin ve Van Harmelen, 2007), “okunabilir ve yazılabilir web” (D’Souza, 2006) olarak tanımlanan web 2.0 ile yeni internet uygulamaları ortaya çıkmaya başlamıştır. Söz konusu bu uygulamalar literatürde *sosyal ağlar* (Boyd ve Ellison, 2007; Onat ve Alikılıç, 2009; Karademir ve Alper, 2011; Koç ve Karabatak, 2011; Özmen ve ark., 2011), *sosyal iletişim ağları* (Çetin, 2009), *sosyal paylaşım siteleri* (Hacıfendioğlu, 2010; Aksüt ve ark., 2012), *çevrimiçi topluluklar* (Buss ve Strauss, 2009) olarak isimlendirilmekle birlikte tüm bu web 2.0 uygulamaları genel olarak *sosyal medya* (Mayfield, 2008; Erkul, 2009; Jaffrey, 2011; Vural ve Bat, 2010) olarak tanımlanmaktadır.

Blog (Blogger), microblog (Twitter, Tumblr), Wikiler (Wikipedia), Sosyal İşaretleme (Delicious), Medya Paylaşım Siteleri (Youtube, Flickr), Podcast, Sanal Dünyalar (Secondlife), ve Sosyal Ağlar (Facebook, Myspace, FriendFeed) olarak sınıflandırılan bu sosyal medya uygulamaları (Akar, 2010) 1997 yılında SixDegrees sitesi ile ortaya çıkmıştır. 2002-2003 yıllarında bu tarz etkileşimli sosyal web uygulamaları web 2.0 olarak popülerleşerek önce Friendster ve Myspace, ardından 2004-2005 yıllarında Flickr ve Youtube, son olarak 2006-2007 yıllarında Facebook ve Twitter ile birlikte giderek hız kazanmıştır (Borders, 2009; Boyd ve Ellison, 2007). Hızlı internet erişiminin hayatımızın her alanında ulaşılabilir konuma gelmesi ile birlikte modern toplumun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Çevrimiçi iletişimi ve bilgi paylaşımını mümkün kılan, katılım ve işbirliğini destekleyen tüm araçları kapsayan sosyal medya (Dewson ve ark., 2008), genellikle herkese açık olan medya içerik şekillerini tanımlamakta kullanılmaktadır (Kaplan ve Haenlein,

2010). İnsanların yazı, resim, video ve ses dosyaları yardımıyla iletişime geçtiği (Hatipoğlu, 2009), içeriği tamamen bireylerin belirlediği, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın paylaşımın, etkileşimin ve tartışmanın esas olduğu iletişim ağlardır (Erkul, 2009). Sürekli güncellenebilmesi, çoklu kullanıma ve sanal paylaşımına olanak tanınması gibi özellikleri ile sosyal medya ağları günümüzde en ideal mecralardan biri olarak kendini göstermektedir (Vural ve Bat, 2010).

Son yıllarda sadece günlük yaşamda değil eğitimde de sosyal medya ağlarının kullanılması sıkça dile getirilen bir konu olmaya başlamıştır (Karademir ve Alper, 2011). Örneğin Ajjan ve Harsthone (2008) sosyal ağları eğitsel bağlamda kullanmak için uygun bir araç olarak görmekte; McLoughlin ve Lee (2007) ise işbirlikli bilgi keşfi ve paylaşımına uygun pedagojik araçlar olarak nitelendirmektedir. Ayrıca gençlerin teknolojiye olan yakınlık ve yatkınlıkları, eğitim sistemini güncel tutmayı ve teknolojinin sağladığı imkânlardan faydalanmayı gerektirdiği de dile getirilmektedir (Gülseçen ve ark., 2010). Öyle ki sosyal medya sitelerine katılım özellikle gençler ve genç yetişkinler arasında son yıllarda inanılmaz bir artış göstermektedir (Li, 2007). Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu tarafından, Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın destekleriyle gerçekleştirilen ve 9-16 yaş grubu "*Çocukların Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanım Alışkanlıkları*"nın ortaya çıkartılması amaçlanan Şubat 2011 tarihli raporuna göre çocukların yaklaşık %70'i günde en az bir kere interneti kullanırken, %66'sı ise günde en az bir kere sosyal ağları kullanmakta ve burada ortalama 72 dakika zaman harcamaktadırlar. Bu oran çocukların internette harcadıkları zamanlarının büyük çoğunluğunu sosyal ağlarda geçirdiklerini gösterdiği belirtilmektedir. Bu ağlar arasında Facebook %99'luk kullanım oranı ile en fazla kullanılan sosyal medya ağı durumundadır. Ayrıca araştırmaya göre söz konusu ağlarda geçirilen zamanın uzun olmasına paralel olarak pek çok çocuk sosyal medya ağlarının günlük yaşamlarını olumsuz etkilediğini vurgulamıştır. Araştırmaya katılan çocukların %60'ı sosyal ağların ders çalışma sürelerine olumsuz etkisi olduğunu söylerken yaklaşık %25'i ise arkadaşlarına ve ailelerine daha az zaman ayırdıklarını ifade etmişlerdir.

Tüm bunlardan hareketle; özellikle okul çağında olan ergenlerin, zamanının önemli bir kısmını bu ağlarda geçirmeleri, sosyal medyaya ilişkin tutumlarının ne düzeyde olduğu sorusunu akla getirmektedir. Bu çalışma ile ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının belirlenmesi ve

sosyal medyaya ilişkin tutumlarının cinsiyet, ortaokul veya lisede öğrenim görme, okul türü ve sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek hedeflenmektedir. Bu sayede ergenlerin sosyal medyaya yönelik olumlu tutum geliştirmesi yönünde yapılacak çalışmalara katkı sağlayabileceği, sosyal medya ağlarının eğitsel amaçlı kullanımıyla ilgili yapılacak olan araştırmalara ışık tutacağı, ergenlere yönelik yapılan benzer araştırmalara yön vereceği düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının belirlenmesi ve sosyal medya ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği amaçlandığından betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2007).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Çekmeköy ilçesindeki devlet ortaokullarının 8. sınıfları ile liselerin 9., 10., 11., ve 12. sınıflarında öğrenim gören ergenler oluşturmaktadır. Örneklemine ise evrendeki öğrenciler arasından basit tesadüfi, oransız küme örneklem yöntemi ile seçilen 14-19 yaş arası 735 ergen oluşturmaktadır. Bu ergenlerin 387'si (%52.7) kız, 348'i (%47.3) ise erkektir.

Örneklem grubunu oluşturan ergenlerin 263'ü (%35.8) ortaokul, 472'si (%47.3) ise lisede öğrenim görmektedir. Bu ergenlerin 67'si (%9.1) düz (genel) lise, 41'i (%5.6) Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, 200'ü (%27.2) Anadolu Lisesi, 78'i (%10.6) Ticaret Meslek Lisesi, 86'sı (%11.7) ise Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde öğrenim görmektedir. Sınıf düzeyine göre dağılımına bakıldığında ise söz konusu ergenlerin 263'ü (%35.8) 8. sınıf, 159'u (%21.6) 9. sınıf, 132'si (%18) 10. sınıf, 73'ü (%9.9) 11. sınıf, 108'i (%14.7) ise 12. sınıfta öğrenim gördüğü tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ergenlere yönelik *Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ)* kullanılmıştır.

Beşli Likert tipinde 6'sı olumsuz 17'si olumlu olmak üzere toplam 23 maddeden oluşan ölçek, 4 faktörden (*paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon ve öğretmenlerle ilişki*) oluşmaktadır. Faktörler toplam varyansın %52.65'ini açıklamaktadır. İç tutarlık için yapılan analizlerde ölçeğin tümü için Cronbach's alfa değeri $\alpha_T = .85$ hesaplanmıştır. Test-tekrar test korelasyon katsayısı ise anlamlı bulunmuştur ($r = .83; p < .001$).

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması 2012-2013 eğitim-öğretim yılının birinci kanaat döneminde birebir araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Çözülmesi

Araştırmada öncelikle öğrencilerin demografik özelliklerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, ardından SMTÖ toplam puanı ve alt boyutları için ortalama, ss, Sh değerleri hesaplanmıştır. Tüm değişkenlerde gruplar normal dağılım özelliği gösterdiğinden ($n > 30$) parametrik bağımsız gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve tamamlayıcı analiz teknikleri (Sheffe, Tamhane's T2) kullanılmıştır. Elde edilen veriler *SPSS for Windows versiyon 15.0* programında çözümlenmiş, manidarlıklar .05 düzeyinde sınanmış ve diğer manidarlık düzeyleri ayrıca belirtilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde örneklem grubundaki öğrencilerin sosyal medya tutum ölçeğinden elde edilen toplam puanların ve önceden belirlenen paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon ve öğretmenlerle ilişki alt boyut puanlarının öğrencilerin cinsiyet, öğrenim, okul türü, sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 1.

Örneklem Grubundaki Ergenlere Uygulanan SMTÖ Toplamı ve Paylaşım İhtiyacı, Sosyal Yetkinlik, Sosyal İzolasyon ve Öğretmenlerle İlişki Alt Boyut Puanları İçin N, Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri

Boyutlar	N	\bar{x}	ss	Sh.
Toplam Puan	735	75.97	12.96	.478
Paylaşım İhtiyacı	735	28.30	6.32	.233
Sosyal Yetkinlik	735	16.60	5.93	.219
Sosyal İzolasyon	735	12.44	5.38	.198
Öğretmenlerle İlişki	735	7.52	3.35	.124

Çizelgede görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan ergenlerin sosyal medya tutum ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=75.97$ standart sapması $ss=12.96$; standart hatası $Sh=.478$; paylaşım ihtiyacı alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=28.30$ standart sapması $ss=6.32$ standart hatası $Sh=.233$; sosyal yetkinlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=16.60$ standart sapması $ss=5.93$ standart hatası $Sh=.219$; sosyal izolasyon alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=12.44$ standart sapması $ss=5.38$ standart hatası $Sh=.198$; öğretmenlerle ilişki alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=7.52$ standart sapması $ss=3.35$ standart hatası $Sh=.124$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2.

SMTÖ Toplam Puan ve Alt Boyutlarından Alınan Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Paylaşım İhtiyacı	Kız	387	28.30	6.26	.32	.033	733	.974
	Erkek	348	28.29	6.40	.34			
Sosyal Yetkinlik	Kız	387	15.83	5.95	.30	-3.772	733	.000
	Erkek	348	17.47	5.81	.31			
Sosyal İzolasyon	Kız	387	11.82	5.37	.27	-3.377	733	.001
	Erkek	348	13.15	5.31	.28			
Öğretmenlerle İlişki	Kız	387	7.47	3.19	.16	-.434	733	.664
	Erkek	348	7.58	3.53	.19			
Toplam Puan	Kız	387	75.78	12.73	.65	-.416	733	.678
	Erkek	348	76.18	13.22	.71			

Çizelgede görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan ergenlerin sosyal medya tutum ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=-.416$; $p>.05$). Yine öğrencilerin **paylaşım ihtiyacı** ($t=.033$; $p>.05$) ve **öğretmenlerle ilişki** ($t=-.434$; $p>.05$) alt boyutlarından aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin **sosyal yetkinlik** ($t=-3.772$; $p<.001$) ve **sosyal izolasyon** ($t=-3.377$; $p<.01$) alt boyutlarından aldıkları puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık cinsiyet değişkenine göre anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılıklar erkek öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Tablo 3.

SMTÖ Toplam Puan ve Alt Boyutlarından Alınan Puanların Ortaokul veya Lisede Öğrenim Görme Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Paylaşım İhtiyacı	Ortaokul	263	29.21	5.99	.37	2.961	733	.003
	Lise	472	27.78	6.45	.30			
Sosyal Yetkinlik	Ortaokul	263	18.38	5.92	.37	6.230	733	.000
	Lise	472	15.61	5.71	.26			
Sosyal İzolasyon	Ortaokul	263	12.37	5.11	.32	-.310	733	.756
	Lise	472	12.49	5.53	.25			
Öğretmenlerle İlişki	Ortaokul	263	7.93	3.33	.21	2.471	733	.014
	Lise	472	7.30	3.34	.15			
Toplam Puan	Ortaokul	263	79.16	12.82	.79	5.069	733	.000
	Lise	472	74.19	12.70	.58			

Çizelgede görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan ergenlerin sosyal medya tutum ölçeği toplam puanlarının ortaokul veya lisede öğrenim görme değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($t=5.069$; $p<.001$). Yine öğrencilerin *paylaşım ihtiyacı* ($t=2.961$; $p<.01$), *sosyal yetkinlik* ($t=6.230$; $p<.001$) ve *öğretmenlerle ilişki* ($t=2.471$; $p<.05$) alt boyutlarından aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Söz konusu tüm farklılık ortaokulda öğrenim gören öğrenciler lehine gerçekleşmiştir. Ancak örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin *sosyal izolasyon* alt boyutundan aldıkları puanlarının cinsiyet değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=-.310$; $p>.05$).

Tablo 4.
Paylaşım İhtiyacı ve Sosyal Yetkinlik Alt Boyutu Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	f, \bar{x} ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
		N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P	Scheffe
Paylaşım İhtiyacı	Orta (1)	263	29.21	5.99	G.Arası	1171.41	5	234.28	6.062	.000	1>4 5>4
	Genel (2)	67	28.27	6.80	G.İçi	28174.70	729	38.64			
	TEML (3)	41	29.53	5.32	Toplam	29346.11	734				
	Anadolu (4)	200	26.50	6.20							
	Ticaret (5)	78	29.90	6.36							
	AIHL (6)	86	27.62	6.72							
	Toplam	735	28.30	6.32							
Sosyal Yetkinlik	Orta (1)	263	18.38	5.92	G.Arası	2358.07	5	471.61	14.643	.000	1>4 1>6 3>4
	Genel (2)	67	16.42	5.74	G.İçi	23479.93	729	32.21			
	TEML (3)	41	18.24	4.76	Toplam	25837.99	734				
	Anadolu (4)	200	14.10	5.29							
	Ticaret (5)	78	17.47	5.93							
	AIHL (6)	86	15.56	5.88							
	Toplam	735	16.60	5.93							

Çizelgede görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan ergenlerin paylaşım ihtiyacı ($F=6.062$; $p<.001$) ve sosyal yetkinlik ($F=14.643$; $p<.001$) alt boyutu puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Bu sonucun ardından tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi karşılaştırma analizinin kullanılacağına karar verilirken öncelikle Levene testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu bulunmuştur ($L_{p1}=.816$; $L_{sy}=1.730$; $p>.05$). Bu nedenle Scheffe analizi uygulanmış ve söz konusu farklılığın paylaşım ihtiyacı alt boyut için ortaokul öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencileri arasında ortaokul öğrencileri lehine $p<.01$ düzeyinde; Anadolu Lisesi öğrencileri ile Ticaret Meslek Lisesi öğrencileri arasında ticaret meslek lisesi öğrencileri lehine yine $p<.01$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Öte yandan sosyal yetkinlik alt boyutunda söz konusu farklılığın Ortaokul öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencileri arasında Ortaokul öğrencileri lehine $p<.001$ düzeyinde; yine Ortaokul öğrencileri ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri arasında Ortaokul öğrencileri lehine $p<.01$ düzeyinde; Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencileri arasında Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri lehine $p.<01$ düzeyinde; Anadolu Lisesi öğrencileri ile Ticaret Meslek Lisesi öğrencileri arasında Anadolu lisesi öğrencileri lehine $p.<01$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 5.

Sosyal İzolasyon Altı Boyutu Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Tamhane's T2
	Orta (1)	263	12.37	5.11	G.Arası	585.06	5	117.01			
	Genel (2)	67	13.61	6.61	G.İçi	20666.67	729	28.35			
	TEML (3)	41	14.83	4.94	Toplam	21251.73	734				
Sosyal İzolasyon	Anadolu (4)	200	11.68	5.22					4.128	.001	3>4
	Ticaret (5)	78	13.42	5.91							3>6
	AİHL (6)	86	11.57	4.66							
	Toplam	735	12.45	5.38							

Çizelgede görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan ergenlerin sosyal izolasyon alt puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=4.128$; $p<.01$). Bu sonucun ardından tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi karşılaştırma analizinin kullanılacağına karar verilirken öncelikle Levene testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı bulunmuştur ($L_{SI}=3.961$; $p<.01$). Bu nedenle Tamhane's T2 analizi uygulanmış ve söz konusu farklılığın Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencileri arasında Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri lehine $p<.01$ düzeyinde; yine Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri arasında Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri lehine $p<.05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 6.

Öğretmenlerle İlişki Alt Boyutu ve SMTÖ Toplam Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	f, \bar{x} ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları						
		N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P	Sheffe
Öğretmenlerle İlişki	Orta (1)	263	7.93	3.33	G.Arası	385.54	5	77.11	7.157	.000	1>4 2>4
	Genel (2)	67	8.61	3.50	G.İçi	7853.80	729	10.77			
	TEML (3)	41	8.27	3.77	Toplam	8239.33	734				
	Anadolu (4)	200	6.43	3.22							
	Ticaret (5)	78	7.55	2.94							
	AİHL (6)	86	7.59	3.13							
	Toplam	735	7.52	3.35							
Toplam Puan	Orta (1)	263	79.16	12.82	G.Arası	7262.06	5	1452.41	9.131	.000	1>4 5>4
	Genel (2)	67	75.69	14.66	G.İçi	115960.34	729	159.07			
	TEML (3)	41	77.22	9.71	Toplam	123222.40	734				
	Anadolu (4)	200	71.35	11.34							
	Ticaret (5)	78	77.50	13.16							
	AİHL (6)	86	75.21	13.74							
	Toplam	735	75.97	12.96							

Çizelgede görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan ergenlerin öğretmenlerle ilişki alt boyutu ($F=7.157$; $p<.001$) ve SMTÖ toplamından ($F=9.131$; $p<.001$) aldıkları puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Bu sonucun ardından tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi karşılaştırma analizinin kullanılacağına karar verilirken öncelikle Levene testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu bulunmuştur ($L_{oi}=1.189$; $L_T=1.631$; $p>.05$). Bu nedenle Scheffe analizi uygulanmış ve söz konusu farklılığın öğretmenlerle ilişki alt boyutu için ortaokul öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencileri arasında ortaokul öğrencileri lehine $p<.001$ düzeyinde; Düz (Genel) Lise öğrencileri ile yine Anadolu lisesi öğrencileri arasında Düz (Genel) Lise öğrencileri lehine $p<.01$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Öte yandan ölçek toplam puanında söz konusu farklılığın Ortaokul öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencileri arasında Ortaokul öğrencileri lehine $p<.001$ düzeyinde; Anadolu Lisesi öğrencileri ile Ticaret Meslek Lisesi öğrencileri arasında Ticaret Meslek Lisesi öğrencileri lehine $p<.05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 7.
Paylaşım İhtiyacı ve Öğretmenlerle İlişki Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Sheffe
Paylaşım İhtiyacı	8. Sınıf (1)	263	29.21	5.99	G.Arası	686.68	4	171.67	4.373	.002	1>5
	9. Sınıf (2)	159	28.41	6.16	G.İçi	28659.43	730	39.26			
	10. Sınıf (3)	132	28.34	6.21	Toplam	29346.11	734				
	11. Sınıf (4)	73	27.56	6.30							
	12. Sınıf (5)	108	26.31	7.08							
	Toplam	735	28.29	6.32							
Öğretmenlerle İlişki	8. Sınıf (1)	263	7.93	3.33	G.Arası	372.84	4	93.21	8.650	.000	1>5 2>5 3>5 1>4
	9. Sınıf (2)	159	7.94	3.27	G.İçi	7866.50	730	10.78			
	10. Sınıf (3)	132	7.90	3.54	Toplam	8239.33	734				
	11. Sınıf (4)	73	6.56	2.65							
	12. Sınıf (5)	108	6.11	3.24							
	Toplam	735	7.52	3.35							

Çizelgede görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan ergenlerin paylaşım ihtiyacı ($F=4.373$; $p<.01$) ve öğretmenlerle ilişki ($F=8.650$; $p<.001$) alt boyutu puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Bu sonucun ardından tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi karşılaştırma analizinin kullanılacağına karar verilirken öncelikle Levene testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu bulunmuştur ($L_{p1}=2.146$; $L_{ö1}=1.893$; $p>.05$). Bu nedenle Scheffe analizi uygulanmış ve söz konusu farklılığın paylaşım ihtiyacı alt boyut için farklılığın 8. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıf öğrencileri lehine $p<.01$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Öte yandan öğretmenlerle ilişki alt boyutunda söz konusu farklılığın 8. sınıf öğrencileri ile 11. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıf öğrencileri lehine $p<.05$ düzeyinde; 8. Sınıf öğrencileri ile 12. Sınıf öğrencileri arasında 8. Sınıf öğrencileri lehine $p<.001$ düzeyinde; 9. Sınıf öğrencileri ile 12. Sınıf öğrencileri arasında 9. Sınıf öğrencileri lehine $p<.01$ düzeyinde; 10. Sınıf öğrencileri ile 12. Sınıf öğrencileri arasında 10. Sınıf öğrencileri lehine $p<.01$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 8.

Sosyal İzolasyon Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		<i>f, \bar{x} ve ss Değerleri</i>				<i>ANOVA Sonuçları</i>				
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Sosyal İzolasyon	8. Sınıf (1)	263	12.37	5.11	G.Arası	234.10	4	58.52	2.033	.088
	9. Sınıf (2)	159	12.30	5.32	G.İçi	21017.63	730	28.79		
	10. Sınıf (3)	132	13.50	5.40	Toplam	21251.73	734			
	11. Sınıf (4)	73	12.47	5.70						
	12. Sınıf (5)	108	11.57	5.75						
	Toplam	735	12.45	5.38						

Çizelgede görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan ergenlerin sosyal izolasyon alt puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=2.033$; $p>.05$).

Tablo 9.

Sosyal Yetkinlik Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		<i>f, \bar{x} ve ss Değerleri</i>				<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Tamhane's T2
Sosyal Yetkinlik	8. Sınıf (1)	263	18.38	5.92	G.Arası	2398.31	4	599.58	18.673	.000	1>5
	9. Sınıf (2)	159	16.99	6.03	G.İçi	23439.68	730	32.11			2>5
	10. Sınıf (3)	132	16.50	5.14	Toplam	25837.99	734				3>5
	11. Sınıf (4)	73	14.49	5.83							1>3
	12. Sınıf (5)	108	13.25	4.91							1>4
	Toplam	735	16.60	5.93							2>4

Çizelgede görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan ergenlerin sosyal yetkinlik alt puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=18.673$; $p<.001$). Bu sonucun ardından tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi karşılaştırma analizinin kullanılacağına karar verilirken öncelikle Levene testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı bulunmuştur ($L_{SY}=3.470$; $p<.01$). Bu nedenle Tamhane's T2 analizi uygulanmış ve söz konusu farklılığın 12. Sınıf öğrencileri ile 8., 9.ve 10. Sınıf öğrencileri arasında 8., 9. ve 10. Sınıf öğrencileri lehine $p<.001$ düzeyinde; 8. Sınıf öğrencileri ile 10. Sınıf öğrencileri arasında 8. Sınıf öğrencileri lehine $p<.05$ düzeyinde; yine 8. Sınıf öğrencileri ile 11. Sınıf öğrencileri arasında 8. Sınıf öğrencileri lehine $p<.001$ düzeyinde; 9. Sınıf

öğrencileri ile 11. Sınıf öğrencileri arasında 9. Sınıf öğrencileri lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 10.

SMTÖ Toplam Puanının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Scheffe
Toplam Puan	8. Sınıf (1)	263	79.16	12.82	G.Arası	7717.19	4	1929.30	12.193	.000	
	9. Sınıf (2)	159	77.04	13.05	G.İç	115505.21	730	158.23			
	10. Sınıf (3)	132	75.24	11.31	Toplam	123222.40	734				
	11. Sınıf (4)	73	72.15	13.43							
	12. Sınıf (5)	108	70.10	12.16							
	Toplam	735	75.97	12.96							

Çizelgede görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan ergenlerin sosyal medya tutum ölçęi toplam puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=12.193$; $p < .001$). Bu sonucun ardından tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi karşılaştırma analizinin kullanılacağına karar verilirken öncelikle Levene testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu bulunmuştur ($L_T=.463$; $p > .05$). Bu nedenle Scheffe analizi uygulanmış ve söz konusu farklılığın 8. sınıf öğrencileri ile 11. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıf öğrencileri lehine $p < .01$ düzeyinde; yine 8. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıf öğrencileri lehine $p < .001$ düzeyinde; 9. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencileri arasında 9. sınıf öğrencileri lehine $p < .01$ düzeyinde; 10. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencileri arasında 10. sınıf öğrencileri lehine $p < .05$ düzeyinde; gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde yapılan araştırmanın *Problem* başlığı altında yer alan sorulara *Bulgular* başlığı altında elde edilen veriler kullanılarak, daha önce gerçekleştirilen benzer araştırmalarla karşılaştırmalar yapılacaktır.

Ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre,

öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının yüksek düzeyde olduğu ve sosyal medyaya yönelik olumlu tutum geliştirdikleri söylenebilir.

Vural ve Bat (2010) tarafından yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin dörtte üçüne yakın bir kısmının sosyal medyayı bildiği, dörtte üçünden fazlasının sosyal ağları kullandığı, yarısından biraz fazlasının sosyal ağları her gün kullandığı ve internet kullanım sıklığı ile sosyal ağ kullanımını arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmaların sonuçları internet kullanımını içerisinde sosyal medya kullanımının önemli bir yere ulaştığını hatta interneti kullanan öğrencilerin çoğunun interneti sadece sosyal medya ağlarına bağlanmak için kullandığını göstermektedir. Bu nedenle öğrencilerin internete yönelik tutumları ile sosyal medyaya yönelik tutumları arasında da paralellik olacağını söyleyebiliriz. Bu bağlamda Kahyaoğlu ve Çelik (2011) tarafından ortaöğretim ve yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin internet kullanımına yönelik tutumlarını ortaya koymak amacıyla yapılan araştırma sonucunda, ortaöğretim ve yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin internet kullanımına yönelik olumlu tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir. Yine Köse, Gencer ve Gezer (2007)'in meslek yüksekokulu öğrencilerine yönelik yaptığı araştırmada öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımına yönelik olumlu tutumları olduğunu ortaya koymaktadır. Adı geçen araştırma sonuçlarının bu yönüyle bu çalışmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

Ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Her ne kadar erkeklerin tutumlarının daha yüksek olduğu görülse de ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının cinsiyetlerine bağlı olarak değişmediği görülmektedir.

Bu bulgu Kahyaoğlu ve Çelik (2011) tarafından ortaöğretim ve yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin internet kullanımına yönelik tutumlarını ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmayla paralellik göstermektedir. Araştırmada öğrencilerinin internet kullanımına yönelik tutumları cinsiyet değişkenlerine göre incelenmiş ve erkeklerin kız öğrencilere göre internet kullanmaya yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu fakat bunun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Akbulut ve Yılmazel (2012) tarafından yapılan “*Ergen Yaş Grubunda İnternet Bağımlılığı Düzeyinin Belirlenmesi*” isimli

çalışmada da erkek öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması kız öğrencilerden daha yüksek olduğu, ancak gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Her iki araştırmada elde edilen sonuçlar bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Akbulut ve Yılmazel (2012) bu durumu toplumumuzda erkeklerin daha serbest hareket edebilmeleri, dışarıya çıkma alışkanlarında kontrolün aileleri tarafından kendilerine verilmesi, onların internet kullanımını ev dışına taşıyabilmelerine ve kızlara göre daha fazla internet kullanmalarına neden olduğu şeklinde yorumlamaktadır.

Ergenlerin paylaşım ihtiyacı ve öğretmenlerle ilişki alt boyutundan aldıkları puanlar yine cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Ancak öğrencilerin sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanların ergenlerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiş ve her iki farklılığın da erkeklerin lehine olduğu tespit edilmiştir. Toplumumuzda erkekler, kızlara göre daha serbest hareket edebilmekte, evlerinde internet olmasa bile internet salonlarına rahatlıkla giderek daha uzun süre interneti ve sosyal medya ağları kullanmakta ve ayrıca bu ağlarda daha özgürce hareket edebilmektedirler. Tüm bunlar erkeklerin sosyal yetkinliklerinin daha yüksek olmasına ve sosyal hayattan daha fazla uzaklaşmalarına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir. Akkapulu (2005)'nin *Ergenin Sosyal Yetkinlik Beklentisini Yordayan Bazı Değişkenler* isimli yüksek lisans tezinde kız, erkek ve toplamda ergenlerin arkadaş bağılıkları ile internet bağımlılıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve erkek ergenlerin kız ergenlere göre daha fazla internet bağımlılığı ve arkadaş bağılılığı yaşadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuç da araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının ortaokul veya lise öğrenimi görme değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda aralarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Söz konusu farklılık ortaokul öğrencilerinin lehine gerçekleşmiştir. Bu sonuç ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin lisede öğrenim gören öğrencilere göre sosyal medyaya ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun internetin evlerde kullanımının yaygınlaşması ile internet ve sosyal medya kullanımının küçük yaşlarda başlamasından ve bu yaş grubunda daha fazla merak ve ilgi uyandırmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öte yandan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik ve öğretmenlerle ilişki alt boyutlarından aldıkları puanların yine ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bulgulara dayanarak ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin lisede öğrenim gören öğrencilere göre paylaşım ihtiyacının daha fazla ve sosyal yetkinliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Ortaokul öğrencilerinin paylaşım ihtiyaçlarının daha yüksek olmasını, tutumlarının da artmasına neden olduğu şeklinde yorumlanırsa ortaya çıkan bulguların birbirlerini desteklediği söylenebilir. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin, lisede öğrenim gören öğrencilere göre yaşlarının küçük olması, öğretmenleriyle daha fazla ilişki içinde olmak istemelerine neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının okul türü değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Farklılığın ortaokulda öğrenim gören öğrenciler ile (Ortaokul-Anadolu Lisesi) TML’de öğrenim gören öğrencilerin (TML-Anadolu Lisesi) lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Ortaokul ve TML’de öğrenim gören öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumları Anadolu Lisesi öğrencilerine göre daha yüksektir. Öğrencilerin sosyal medya tutum ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların okul türü değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda ise gruplar arasındaki farklılık tüm alt boyutlarda anlamlı bulunmuştur. Özellikle Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin hem ölçek toplam puanı hem de alt boyutlarından aldıkları puanların diğer gruplara göre daha düşük olduğu, her bir alt boyutta bir veya birden fazla grupta anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının daha düşük olmasının, bu öğrencilerin Anadolu Lisesinde eğitim alabilmek için belirli bir akademik başarıyı sağlayan ve derslerine daha fazla ilgi gösteren öğrenciler olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda ise gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılığın özellikle 12. sınıf öğrencileri ile 8., 9. ve 10. sınıf öğrencileri arasında 8., 9. ve 10. sınıf öğrencileri lehine gerçekleştiği belirlenmiş ve öğrencilerin sosyal medya tutum ölçeğinden aldıkları puanların sınıf düzeyi yükseldikçe azalış gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında öğrencilerin sınıf düzeylerinin yükselmesiyle

-yani yaşlarının artmasıyla- ters orantılı olarak sosyal medyaya ilişkin tutumlarının azaldığı söylenebilir. Bu durum 12. sınıf öğrencilerinin zamana bağlı olarak internet ve sosyal medya kullanımına yönelik bilgi ve deneyimlerinin daha fazla olmasına bağlı olarak tutumlarında değişikliğe neden olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülebilir.

Öte yandan ergenlerin sosyal medya tutum ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda, sosyal izolasyon alt boyutu hariç diğer alt boyutlarda farklılık anlamlı bulunmuştur. Ergenlerin paylaşım ihtiyacı alt boyutu puanlarının 8. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulguya dayanarak 8. sınıf öğrencilerinin paylaşım ihtiyacının 12. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak bu araştırma ve gerçekleştirilen benzer araştırmalarda ergenlerin zamanlarının büyük bir kısmını sosyal medya ağlarında harcadıkları ve söz konusu ağların hayatlarının bir parçası haline geldiği görülmektedir. Bu kadar ilgi çeken sosyal medya ağları toplumun her alanını etkilemekte, alışkanlıkları değiştirmekte ve değiştirmeye de devam edeceği düşünülmektedir. Birçok alanın yanı sıra, sosyal medya ağları eğitim için de birçok olanağı içerisinde barındırmaktadır. Ergenlerin her gün kullandıkları ve çok fazla zaman harcadıkları bu sosyal medya ağlarının eğitimde etkili kullanımı sağlanarak, eğitim açısından bir fırsata dönüştürülebilir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın program geliştirme çalışmalarında ve ders müfredatlarını hazırlama aşamasında sosyal medya ağlarını bir eğitim aracı olarak dikkate almasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin de sosyal medya ağlarını, bir eğitim aracı olarak eğitim öğretim süreçlerinde etkin bir şekilde kullanmaları önerilebilir.

Ergenlerin zamanlarının önemli bir kısmını internet ve sosyal medya ağlarında geçirmelerinin olumsuz etkilerinin de olabileceği göz önünde bulundurulmalı ve özellikle öğrencilerin zamanla sosyal hayattan kopmasına neden olabileceği unutulmamalı ve gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. İnternetin ve sosyal medya ağlarının kontrollü bir şekilde kullanımının sağlanması konusunda ergenlere, ailelere ve eğitimcilere yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi, ülke genelinde ergenlere yönelik ileriye dönük çalışmaların planlanması ulusal verilere ulaşmak açısından yararlı olabilir.

Kaynaklar/References

- Ajjan, H. ve Hartshorne, R. (2008). Investigating Faculty Decisions to Adopt Web 2.0 Technologies: Theory and Empirical Tests. *Internet and Higher Education, 11*, 71-80.
- Akar, E. (2010). *Sosyal Medya Pazarlaması: Sosyal Web'de Pazarlama Stratejileri*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Akbulut, A.B. ve Yılmazel, G. (2012). *Ergen Yaş Grubunda İnternet Bağımlılığı Düzeyinin Belirlenmesi*. 15.Ulusal Halk Sağlığı Kongresinde sunulan bildiri.
- Akkapulu, E. (2005). Ergenin Sosyal Yetkinlik Beklentisini Yordayan Bazı Değişkenler (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksüt, M., Ateş, S., Balaban, S. ve Çelikkanat, A. (2012). İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Paylaşım Sitelerine İlişkin Tutumları (Facebook Örneği). 12. Akademik Bilişim Konferansı'nda sunulan bildiri, Uşak Üniversitesi.
- Altunay, M.C. (2010). *Twitter: Gündelik Yaşamın Yeni Rutini Pıt Pıt Net*. 6. Ulusal İletişim Öğrencileri Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Anadolu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Eskişehir.
- Borders, B. (2009). A Brief History Of Social Media. Retrieved from <http://copybrighter.com/history-of-social-media>.
- Boyd, D. M., ve Ellison, N. B. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication, 13(1)*, article 11.
- Buss, A. & Strauss, N. (2009). *The Online Communities Handbook: Building Your Business and Brand On The Web*. USA: New Riders Press. Retrieved from <http://www.google.com.tr/books>.
- Büyüksener, E. (2009). *Türkiye'de Sosyal Ağların Yeri ve Sosyal Medyaya Bakış*. 14. Türkiye'de İnternet Konferansı'nda sunulan bildiri, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Çetin, E. (2009). *Sosyal iletişim ağları ve gençlik. Facebook örneği*. Uluslararası Davraz Kongresi Bildiri Kitabı, 1094-1105.
- D'Souza, Q. (2006). *Web 2.0IdeasforEducatorsA Guide to RSS and More, Version 2.0*. Retrieved from <http://www.teachinghacks.com/audio/100ideasWeb2educators.pdf>.
- Dewson, A., Houghton D. & Patten J. (2008). *Blogging and Other Social Media: Exploiting the Technology and Protecting the Enterprise*. New Jersey: Gower Publishing.
- Erkul, R.E. (2009). Sosyal Medya Araçlarının (Web 2.0) Kamu Hizmetleri ve Uygulamalarında Kullanılabilirliği. *Türkiye Bilişim Derneği, 116*, 96-101.

- Haciefendiođlu, Ő. (2010). Sosyal Paylaşım Sitelerinde Üye Bağlılığı Üzerine Bir Araştırma. *Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 56-71.
- Hatipoğlu, H.B. (2009). Sosyal Medya ve Ticaret Hayatına Etkileri (1), *CİO Club, Eylül*, 71-74.
- Jaffrey, J. (2011). *Social Media and Marketing*. Bachelor thesis, KTH Information and Communication Technology, Stockholm, Sweden.
- Kaplan, A. & Haenlein, M. (2010). Users of the World, Unite! The Challenges and Opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53, 59-68.
- Karademir, T. ve Alper, A. (2011). *Öğrenme Ortamı Olarak Sosyal Ağlarda Bulunması Gereken Standartlar*. 5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Karal, H. ve Kokoç, M. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Amaçlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education* 1(3), 251-263.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kenanoğlu, R. ve Kahyaoğlu, M. (2011). *Okul Öncesi Öğrencilerin İnternet Kullanımı ile Bilişsel, Duyuşsal ve Sosyal Davranışları Arasındaki İlişki*. 5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Koç, M. ve Karabatak, M. (2011). *Sosyal Ağların Öğrenciler Üzerindeki Etkisinin Veri Madenciliđi Kullanılarak İncelenmesi*. 5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Köse, S., Gencer, A.S., Gezer, K. (2007). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Bilgisayar ve İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 44-54.
- Li, C. (2007). How Consumers Use Social Networks. *For Interactive Marketing Professionals, June 21*, 1-11.
- Mayfield, A. (2008). What is Social Media, An e-book by Antony Mayfield from iCrossing Retrieved from http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_icrossing_ebook.pdf.
- McLoughlin, C. & Lee, M.J.W. (2007). Social Software and Participatory Learning: Pedagogical Choices with Technology Affordances in the Web 2.0Era. *Paper presented at the Ascilite, Singapore*, 664-675.
- Onat, F. ve Alikılıç, Ö. (2009). Sosyal Ağ Sitelerinin Reklam ve Halkla İlişkiler Ortamları Olarak Deđerlendirilmesi. *Journal of Yaşar University*, 3(9), 1111-1143.
- Özmen, F., Aküzüm, C., Sünkür M. ve Baysal, N. (2011). *Sosyal Ağ Sitelerinin Eğitsel Ortamlardaki İşlevselliği*. 6. Uluslararası İleri Teknolojiler Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

- Tezbaşaran, A.A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: TPD Yayınları.
- Vural, Z.B.A. ve Bat, M. (2010). Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma. *Journal of YasarUniversity*, 20(5), 3348-3382.

İletişim:

Ferhat Süleyman Arın

E-posta: arginferhat@gmail.com